

Aprob
/semnat/Tudor Lazăr
Avocat parlamentar
11.06.2013

RAPORT
întocmit în urma vizitei de monitorizare din 29 mai 2013
la Penitenciarul 7 Rusca

Constatări generale

La 29.05.2013 în cadrul activității Mecanismului Național de Prevenire a Torturii - funcție atribuită Instituției avocaților parlamentari în baza art. 23¹ din Legea RM nr. 1349 cu privire la avocații parlamentari din 17.10.1997, a fost efectuată o vizită de monitorizare la Penitenciarul nr. 7 Rusca. Vizita a fost întreprinsă de către angajații Centului pentru Drepturile Omului din Moldova și membrul Consiliului consultativ: Gherghe Bosîi consultant superior, Lilian Tudosan consultant, Iurie Dubenco consultantul și Gheorghe Cuțitaru membrul Consiliului consultativ.

Penitenciarul nr. 7 Rusca este unicul penitenciar din țară în care își execută pedeapsa cu închisoarea femeile. Instituția este amplasată la aproximativ 55 km distanță de la Chișinău, în raionul Hîncești - 15 km depărtare de centrul raional. Deplasarea spre/dinspre penitenciar este accesibilă și se efectuează prin intermediul rutelor de autobuz ce leagă Chișinăul și centrul raional Hîncești cu localitățile învecinate. Vizita de monitorizare a început la ora 11.00 și a luat sfârșit la ora 15.00.

În cadrul vizitei s-a discutat cu:

- Victor Deviza – șef al Penitenciarului;
- Mihail Vrenea – specialist al Serviciului logistică;
- Igor Macari - șef al Serviciului regim;
- Nicolae Chiriac – medic-șef al Serviciului medical
- Viorica Deviza – șefa cantinei;

La momentul vizitei în penitenciar erau deținute 286 de condamnate. Din numărul total de condamnate, 49 se aflau la regim inițial, 21 sunt antrenate în munci pentru deservirea penitenciarului, 40 antrenate în câmpul muncii la întreprinderea de stat „Rusca”, 45 sunt antrenate în munci agricole în bază de contract în afara penitenciarului și 9 condamnate sunt declarate ca violatoare frauduloase a regimului de detenție.

Cu toate că există separarea convențională a condamnatelor pe categorii de penitenciar atât condamnatele din penitenciar de tip închis cât și cele din tip semiînchis au posibilitatea de a circula liber pe teritoriul penitenciarului, neexistând bariere ce ar restricționa accesul între sectoarele locative. Este salutar faptul deținerii separate a persoanelor aflate la regim inițial de deținere și a celor 9 condamnate declarate violatoare frauduloase a regimului de detenție, astfel evitându-se influența nefavorabilă a acestora asupra condamnatelor ce nu au încălcări.

Condițiile de detenție

Deși aparent nu există problema supraaglomerării, dat fiind că suprafața locativă din penitenciar permite respectarea prevederii art. 225 Cod de executare ce garantează condamnaților o normă de 4 m² de spațiu locativ, totuși această prevedere nu este respectată. Astfel, șeful Penitenciarului a menționat că unele condamnate beneficiază de un spațiu locativ de peste 6 m² iar altele le revine un spațiu de sub 3 m². Aceste fapt se datorează specificului arhitectonic al blocurilor locative, dat fiind că spațiile locative au fost reproiectate din încăperi mari de tip baracă în încăperi de tip cameră, în acest proces nefiind obținute încăperi cu mărimi standard, unele depășind iar altele neajungând la norma locativă instituită de 4 m². În opinia avocatului parlamentar asigurarea normei locative garantate de art. 225 Cod de executare este o obligativitate, urmînd a fi întreprinse măsuri organizatorice în acest sens.

Vizitînd celulele din cele trei sectoare locative, grupul de monitori a stabilit că condițiile de detenție pot fi catalogate ca model pentru sistemul penitenciar din Republica Moldova - celulele fiind amenajate pentru 2 – 8 condamnate, fiind încăpătoare, spațiile sanitare din celule fiind total separate de restul celulelor, accesul luminii naturale fiind suficientă, observîndu-se menținerea stării de curățenie.

Referitor la menținerea igienei personale s-a stabilit că deținutele se băiesc o dată pe săptămîină, în fiecare zi avînd posibilitatea de a se băi doar deținutele care sunt antrenate în activități de muncă. Avocatul parlamentar este de opinia acordării posibilității de a face baie, cel puțin în perioada caldă a anului în fiecare zi.

În ceea ce privește blocul unde este amplasată cantina și bucătăria penitenciarului, grupul de monitori au stabilit o situație pozitivă. Astfel, atât în bucătărie cât și în cantină la momentul vizitei era menținută igiena curentă. Registrele de evaluare a probelor alimentare, cele de examinare a stării de sănătate a celor 2 bucătari care prepară mîncarea, precum și meniul pentru fiecare zi sunt completate pe deplin.

Totodată tavanul și pereții bucătăriei necesită reparație curentă, pe motiv că persistă igrasia și mucegaiul.

Asistența medicală

Unitatea medicală este plasată în încăpere separată, etajul 2, blocul alimentar pe teritoriul penitenciarului. Ea constă din cabinetele de primire ale medicilor: cabinetul terapeutic, cabinetul ginecologic, cabinetul stomatologic (utilajele fiind foarte învechite), sală de proceduri, saloane pentru tratament staționar – 2, 8 paturi, izolatorul și secția pentru mame și copii. Starea sanitaro-igienică fiind satisfăcătoare.

În ceea ce privește acordarea asistenței medicale condamnatelor, situația în domeniul respectiv este critică și necesită întreprinderea măsurilor urgente de redresare. Astfel conform statelor de personal în penitenciar sunt angajați un șef al serviciului medical, un medic terapeut, două asistente medicale, un felcer, medic stomatolog, medic ginecolog, medic narcolog / psihiatru - toate aceste trei funcții prin cumul pe ½ de normă. Totodată, la momentul vizitei pe teritoriul penitenciarului nu era prezent nici un lucrător medical. Acest fapt, conform părerii avocatului parlamentar în mod vădit restricționează dreptul la ocrotirea sănătății – garantat de **art. 36 din Constituția Republicii Moldova**.

Art. 230 din *Codul de executare* și pct. 3 din *Ordinul Ministrului Justiției Nr. 478 din 15.12.2006* „privind aprobarea Regulamentului cu privire la modul de asigurare a asistenței medicale persoanelor deținute în penitenciare” stipulează că persoanele deținute în penitenciare beneficiază în mod gratuit de tratament medical și de medicamente în volumul similar celui prevăzut de Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală.

Lipsa pe parcursul întregii zile a cadrelor medicale în penitenciar denotă un management organizațional defectuos. De asemenea situația în care în penitenciar activează doar un singur terapeut restricționează dreptul la ocrotire a sănătății condamnatelor.

Relațiile dintre personal și deținute și resocializarea acestora

Relațiile pozitive dintre colaboratorii penitenciarului și deținuți constituie baza activității normale a instituției și urmează să contribuie la realizarea deplină a scopurilor pedepsei penale. Pedepsa închisorii, pe lângă funcția de izolare a condamnaților de societate mai are și rolul de a pregăti condamnații pentru integrarea în societate, după eliberare.

De asemenea rămîne actuală resocializarea condamnatelor și înfăptuirea unor activități și intervenții care ar implica supravegherea, îndrumarea și asistența deținuților cu scopul incluziunii sociale a acestora și care are drept consecință contribuirea la siguranța comunității.

Deținutele ar trebui să aibă acces la o gamă largă de activități motivante, de naturi diferite (munca, de preferat cu valoare vocațională, educația, sportul, recreerea, activitățile în comun). Mai mult ar trebui să fie în măsură să dețină un anumit grad de libertate pentru a alege modul în care își petrec timpul. Ar trebui luate măsuri suplimentare pentru a conferi un sens timpului cât sunt încarcerați. Astfel, în opinia avocatului parlamentar este necesar suportul psihologic pentru a ajuta deținutele să facă față încarcerării și, când va veni timpul, să se pregătească pentru eliberare.

Un alt aspect, care ar facilita relațiile dintre deținuți, administrație și incluziunea acestora cu societatea îl reprezintă faptul că o mare parte din aceștia nu cunosc limba de stat. În acest caz se cere implementarea unor programe de studiere de către deținute a limbii de stat.

Este salutabilă includerea în activități remunerate a condamnatelor, activitate ce contribuie la atingerea scopului pedepsei penale, de reeducare și de menținere a unei legături a deținutelelor cu societatea, astfel încât la eliberare acestea să fie ușor integrate în societate. Avocatul parlamentar ține să aducă cunoștință autorităților penitenciare despre necesitatea dezvoltării aspectului uman al deținutelelor, prin antrenarea acestora în activități educative, prin facilitarea și oferirea posibilității de a munci.

Analizând situația atestată în cadrul vizitei și luând în considerație toate aspectele în special nivelul și volumul acordării asistenței medicale deținutelelor, în conformitate cu jurisprudența CtDEO pot fi calificate ca tratament inuman sau degradant (cauza nr. 4834/06 Străisteanu ș.a. v. Moldova). În aceeași ordine de idei avocatul parlamentar conchide că cazurile atestate pot fi tratate ca o încălcare a art. 24 al Constituției Republicii Moldova.

Astfel, propun înaintarea în adresa conducerii Penitenciarului nr. 7 a unui aviz conform prevederile art. 27 alin (1¹) din Legea nr. 1349 din 17.10.1997 cu privire la avocații parlamentari cu următoarele **recomandări**:

1. Întreprinderea unor măsuri organizatorice menite de a asigura pentru condamnate norma legală de 4 m² de spațiu locativ - conform art. 225 Cod de executare;
2. Asigurarea condamnatelor pe timp de vară cu posibilitatea de a face baie în fiecare zi;
3. Întreprinderea măsurilor care se impun pentru reparația tavanelor și podurilor în blocul cantinei prin vopsirea acestora și tratarea cu soluție contra mușcăturii pentru evitarea unor infecții toxico alimentare;
4. Întreprinderea măsurilor manageriale pentru buna funcționare a serviciului medical al penitenciarului, fiind evitate situații de lipsă a vreunui cadru medical în penitenciar;

5. De a dota cabinetul stomatologic cu utilaj performant si preparate necesare;
6. Elaborarea și implementarea unui Plan de măsuri privind studierea limbii de stat de către deținutele alolingve, ca măsură de incluziune socială a acestora;

Consultant în Serviciul

Investigații și Monitorizare a CpDOM /semnat/ LILIAN TUDOSAN